

Anna Burkietowicz

**Sejmik sieradzki
w latach 1669-1717**

Miejska Biblioteka Publiczna w Sieradzu
Sieradz 2009

NADZÓR NAUKOWY
prof. dr hab. Anna Filipczak-Kocur
RECENZENCI
prof. dr hab. Jan Dziegielewski
prof. dr hab. Kazimierz Orzechowski

Redakcja wydania i projekt okładki
dr Zbigniew Łuczak

Na okładce portret z początku XVIII wieku przedstawiający pułkownika województwa sieradzkiego kasztelana rozpierskiego Zygmunta Walewskiego, wielokrotnego marszałka sejmiku sieradzkiego, znajdujący się obecnie w Muzeum Walewskich w Tubądzinie

© Copyright by Miejska Biblioteka Publiczna w Sieradzu, 2009

Wydawnictwo dofinansowane przez Urząd Miasta w Sieradzu w ramach zadania publicznego nr 10 „Realizacja przedsięwzięć promujących dziedzictwo kulturowe Sieradza”

ISBN 978-83-925460-6-1

I NAGRODA
w konkursie
„Ad urbis gloriam”
zorganizowanym
przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Sieradzu

SPIS TREŚCI

Od wydawcy.....	7
Wykaz skrótów.....	8
Wstęp.....	9
Słownik ważniejszych pojęć historycznych.....	14
Rozdział I Tło	
1. Terytorium województwa sieradzkiego.....	15
2. Struktura społeczno-gospodarcza.....	16
3. Skład i liczebność sejmiku.....	20
Rozdział II Sejmik sieradzki wobec problemów politycznych Rzeczypospolitej	
1. Poglądy na państwo, prawo, sejm i władzę królewską.....	37
a) Prawo.....	37
b) Władza królewska.....	40
c) Sejm.....	48
d) Program reform.....	54
e) Sądownictwo.....	56
2. Sejmik w czasach wolnych elekcji.....	60
a) Elekcja 1669.....	60
b) Elekcja 1674.....	67
c) Elekcja 1697.....	71
3. Stosunek sejmiku do malkontentów.....	78
4. Województwo sieradzkie wobec wojny północnej.....	86
5. Sejmik wobec ordynacji zamojskiej i ostrogskiej.....	105
Rozdział III Polityka zagraniczna	
1. Austria.....	115
2. Liga antyturecka.....	118
3. Turcja.....	121
4. Prusy.....	129
5. Moskwa.....	135
6. Szwecja.....	142
7. Saksonia.....	146
Rozdział IV Poglądy społeczne	
1. Miasta i mieszczenie.....	151
2. Chłopi.....	158
3. Żydzi.....	161
4. Cudzoziemcy.....	167
5. Nobilitacje i indygenaty.....	169
Rozdział V Problemy kościelne i wyznaniowe	
1. Compositio inter status.....	173

2. Obciążenia stanu duchownego wobec państwa.....	176
3. Działalność fundacyjna na rzecz klasztorów.....	179
4. Oświata.....	182
5. Innowiercy.....	187

Rozdział VI Wojskowość

1. Pospolite ruszenie.....	189
2. Popis.....	195
3. Piechota.....	198
4. Aukcja wojska.....	206
5. Artyleria.....	208
6. Twierdze.....	210
7. Finansowanie wojska.....	212
8. Dyscyplina wojska.....	219

Rozdział VII Skarbowość

1. Realizacja postanowień sejmikowych.....	223
2. Prawo stanowienia podatków przez sejmik.....	226
3. Przeznaczenie.....	227
4. Kontrola i szafunek.....	230
5. Poborecy.....	236
6. Rodzaje podatków i ich efekty finansowe.....	238
a) Czopowe.....	238
b) Szeleżne.....	240
c) Akcyza.....	244
d) Pogłównne.....	246
e) Kołowe.....	251
f) Podymne.....	251
g) Łanowe.....	255
h) Hiberna.....	259
i) Kwarta.....	264
7. Problemy monetarne.....	266
8. Sól suchedniowa.....	268
Zakończenie.....	277
Aneksy.....	280
Wykaz tabel.....	300
Wykaz źródeł i literatury.....	301

Od wydawcy

Miejska Biblioteka Publiczna w Sieradzu ogłaszając w 2009 roku konkurs „Ad urbis gloriam” zwróciła się z apelem do studentów - autorów prac dotyczących Sieradza, jego historii, zabytków, życia kulturalno-oświatowego, opracowań dokumentujących najważniejsze wydarzenia z życia miasta i jego mieszkańców, które dotychczas nie zostały wydane drukiem. Na nasz apel wpłynęło sześć prac napisanych w ośrodkach akademickich w Głogowie, Kielcach, Łodzi i Opolu. Tematyka prac jest różnorodna: historia Sieradza w średniowieczu, życie polityczne Sieradzan w XVII i XVIII wieku, zniszczenia województwa sieradzkiego w czasie wojen w wieku XVIII, działalność Ligi Obrony Przeciwlotniczej i Przeciwgazowej w powiecie sieradzkim w okresie międzywojennym, sztuka ludowa regionu sieradzkiego, analiza relacji społecznych między Sieradzem a Zduńską Wolą. Łączy je jedno – ich autorzy zafascynowani są naszym miastem, piszą o sprawach, które ich naprawdę interesują, tworzą „ad urbis gloriam” i promują naszą małą ojczyznę.

Komisja konkursowa wybrała do druku pracę Pani Anny Burkietowicz dotyczącą funkcjonowania sejmiku sieradzkiego w latach 1669-1717. Okres ten, czas upadku sejmu i decentralizacji władzy, nazywany bywa często rządami sejmikowymi. Szlachta podczas obrad, obok wyboru posłów i kandydatów na wakujące urzędy, wysłuchiwanie sprawozdań i instrukcji poselskich, podejmowała uchwały w sprawach ziemi, podatków i wojska. Na to swego rodzaju święto zjeżdżała brać szlachecka danej ziemi, traktując udział w sejmiku jako obywatelski obowiązek, sposobność do wymiany poglądów, poznania nowych wiadomości. Obradowano najczęściej w kościele parafialnym, przykościelnym cmentarzu, rzadziej w otwartym polu. Efektem prac sejmiku były podejmowane uchwały – na przebieg obrad, dzięki swej klienteli wielki wpływ mieli lokalni magnaci, burzliwe spory kończyły się niekiedy sięganiem do szabel. Wydane przez Bibliotekę Miejską w Sieradzu opracowanie daje czytelnikowi pełny i oparty na dokumentach źródłowych obraz funkcjonowania sieradzkiego sejmiku w okresie rządów Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego i pierwszych dwudziestu lat panowania Augusta II. Spod faktów i rzeczowo podanych informacji wyłaniają się nasi antenaci, ludzie którzy tamtą historię tworzyli. Poeta Jacek Kaczmarski patrząc na portret trumienny szlachezca napisał kiedyś takie słowa: „Mało wiemy o tobie, coś na Turka chadzał, Węgry królem obierał i tratował Szweda, ale patrzył i tego, by obrona władza nie zabrała ci czasem, czegoś sam jej nie dał”. Mało wiemy o naszych przodkach, o Sieradzanach z przełomu XVII i XVIII wieku. Praca Pani Anny Burkietowicz niewątpliwie nam tę wiedzę poszerza, utrwała od zapomnienia ważny okres w dziejach naszego miasta i regionu. Warto ją przeczytać, pomyśleć o naszej narodowej historii i może wyciągnąć wnioski.

dr Zbigniew Łuczak